

Język polski, klasa III, 28.04.2021r.

Temat: Stylizacja i jej typy - zadania (cz.2).

Ćwiczenie 1

Wyrazy *styl* i *stylizacja* należą do jednej rodziny wyrazów. Uzupełnijcie ją jak największą liczbą słów.

Ćwiczenie 2

- Podstawową odmianą językową w *Chłopach* jest język ogólny końca XIX i początku XX wieku.
- W wypowiedziach bohaterów *Chłopów* odnajdziemy cechy różnych gwar i dialektów.
- Gwary w *Chłopach* reprezentują wyłącznie gwarę łowicką.
- W partiach narracyjno-opisowych *Chłopów* dominuje archaizacja.
- Największe nasycenie dialektyzmami w *Chłopach* obserwujemy w dialogach.

Ćwiczenie 3

Podane tytuły utworów przyporządkuj do właściwego typu stylizacji.

Archaizacja

H. Sienkiewicz, *Ogniem i mieczem*

K. Tetmajer, *Na skalnym Podhalu*

Dialektyzacja

J. I. Kraszewski, *Stara baśń*

J. Tuwim, *Kwiaty polskie*

Stylizacja środowiskowa

B. Prus, *Lalka*

S. I. Witkiewicz, *Szewcy*

S. Wyspiański, *Wesele*

S. Żeromski, *Szyfowe prace*

W. Gombrowicz, *Trans-Atlantyk*

W. Bogustawski, *Cud mniemany, czyli krakowiaczy i górale*

Ćwiczenie 4

W przywołanych fragmentach rozpoznaj zastosowany typ stylizacji.

Wodzem ich był człowiek świętego imienia, które brzmiało: Romuald Traugutt. Pytasz, dlaczego świętym jest to imię? Albowiem według przykazania Pana opuścił on żonę i dzieci, dostatki i spokój, wszystko, co pieści, wszystko, co raduje i jest życia ponętą, czałem, skarbem, szczęściem, a wzięwszy na ramiona krzyż narodu swego, poszedł za idącym ziemią tą słupem ognistym i w nim zgorzał. Nie tutaj zgorzał. Nie w tej mogile śpi. Kędyś daleko. Ale wówczas na czele hufca tego na tę polanę przyszedł i patrzyłyśmy na niego my, drzewa.

Świadkiem dowodowym była ich długoletnia przyjaciółka, pani Wiktoria Komoda, która z rozdartym, jak mówiła, sercem złożyła następujące zeznanie: – Trzy lata patrzyłam, proszę sądu wysokiego, na to, co się tam działo. Same najpierwsze złodzieje w całym Grochowie, tak zwana więzienna elita tam się schodziła i różny towar przytaszczała. Czego tam nie było: radia, gramofony, bielizna męska i damska, a Kolczyk chodził i wszystko sprzedawał. Jednego razu przychodzę, patrzę, a pan Kolczyk na łóżku leży na obcej bieliźnie, kradziony sok malinowy do wody sobie dolewa, kradzionemy serdelkami zakąsza i mówi: – Patrz pani, pani Komoda, jak sobie żyję, wszystko mam, o czym mnie dusza zamarzy – i nogą mnie wskazał na salceson włoski, którego leżał na łóżku.

– Romulad rzekł – ciągnął dalej papież – że Bolesław Patrycjusz nie zasłużył na koronę królewską, jako że nie jest mężem sprawiedliwym, wyzuł bowiem braci z dziedzictwa ojcowskiego. (...)

– A do mnie dochodziły wieści, że ci, którzycheś wykupił, stokroć ciężiej na ziemiach biskupów i klasztorów, grzbietem i ramieniem, nie myślą, pracują, niż tu jako niewolnicy pracowali.

Ale nic to dzióbku, że się starzyjemy, bez to bardziej życi docyniać umiemy. Biermy se go pokonszczyczku, bez nerwów i butlu, bo niy wiemy, co nom skłudzi tajymnicze jutro. Nasze bajtle taki gryfne, choć wyflurgnom z gniozda, co wartało nasze życi, po nich bydzie poznać.

Ćwiczenie 5

Wskaż frazeologizmy, które mogą być wykorzystane w stylizacji biblijnej.

- wstępować w szranki
- kraina mlekiem i miodem płynąca
- z pustego i Salomon nie należy
- rzucać komuś rękawicę
- rzucać perły przed wieprze
- węzeł gordyjski
- szkoda czasu i atlasu
- ciemności egipskie
- trąby jerychońskie
- między Scyllą a Charybdą
- sól ziemi
- stać pod pręgierzem

Ćwiczenie 6

Podajcie jak najwięcej związków frazeologicznych, które uzupełnią listę frazeologizmów pochodzenia biblijnego z ćwiczenia 3.

Ćwiczenie 7

Wskaż cechy stylizacji biblijnej występującej w podanym fragmencie i omów je.

Ćwiczenie 8

Z podanego fragmentu *Chłopów* Stanisława Reymonta wypisz po trzy przykłady wyrazów i form gramatycznych, które służą stylizacji tekstu na gwarę.

Stanisław Reymont *Chłopi*

Długo za nim spoglądali w milczeniu, na jego smukłą, pochyloną nieco postać, dopiero gdy przeszedł niskie, kamienne ogrodzenie

cmentarza i szedł między mogiłami ku kaplicy, co stała wpośród
pożółkłych brzoź i klonów czerwonych, rozwiązały się im języki. –
Lepszego to i na całym świecie nie znaleźć – zaczęła któraś z kobiet. –
Juści, chciały go też zabrać do miasta... żeby ociec z wójtem nie
jeździli prosić biskupa, to byśwa go i nie mieli... Kopta no, ludzie,
kopta, bo do wieczora mało daleko, a ziemniaków mało wiele! –
mówiła Anna wysypując swój kosz na kupę żółcącą się na rozkopanej
ziemi, pełnej zeschniętych łęcin. Wzięli się chyżo za robotę i w cichości,
że ino słyhać było dziabanie motyczek o twardą ziemię, a czasem
suchy dźwięk żelaza o kamień. Czasami ktoś niektoś wyprostował
zgięty i zbolały grzbiet, odetchnął głęboko, popatrzył bezmyślnie na
siejącego przed nimi i znowu kopał, wybierał z szarej ziemi żółte
ziemniaki i rzucał do kosza, przed się stojącego.

Stanisław Reymont, *Chłopi*.

Ćwiczenie 9

W podanych fragmentach *Wesela* Stanisława Wyspiańskiego wskaż wyrazy, w których
w celach stylizacyjnych zastosowano mazurzenie.

mazurzenie

„Do zeniacki pirsy leń,
a wpót chyci, zwyobraco”.
„Kajsim zabył złoty róg,
u rozstajnych może dróg,
copke strasny wicher zwiął
bez tom wieche z pawich piór;
żebym chocia róg ten miał –
ostał mi sie ino sznur.

Sprawdź

[Pokaż odpowiedź](#)

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 10

W podanych fragmentach *Wesela* Stanisława Wyspiańskiego wskaż wyrazy, w których
w celach stylizacyjnych zastosowano pochylenie samogłosek.

pochylenie samogłosek

„(...) zaraz która co przyniesie,
ino roz sie przetańcuje”.
„(...) ino te ciarachy tworde ,
trza by stoć i walić w morde”.
„Durny gajdusie,
piniądze tobyś chcioł brać-!”

Ćwiczenie 11

Przeczytaj poniższy fragment pochodzący z prasy, a następnie zaznacz prawdziwe stwierdzenia.

Maria Wojtak *Głosy z przeszłości*

Po tym, jak media opublikowały list arcybiskupa Dziwisza do tutejszych proboszczów, na Podhalu zawrzało. Ludzie godoli, baby jęcały, media spekulowały. Że arcybiskup sprzeciwia się góralszczyźnie w Kościele. Że zabrania modlić się po góralsku. Czy jednak rzeczywiście sprzeciwia się, zabrania?

Maria Wojtak, *Głosy z przeszłości*, s. 66.

Ćwiczenie 12

Zaznacz prawdziwe stwierdzenia.

- W powyższym fragmencie odnajdujemy przykład mazurzenia i pochylania samogłosek.
- Wyraz *baby* to w gwarze podhalańskiej pogardliwe określenie kobiety.
- W każdym zdaniu powyższego fragmentu zastosowano stylizację na gwarę.
- Wyraz *spekulowały* to przykład mazurzenia.

Sprawdź

[Pokaż odpowiedź](#)

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 13

W poniższym fragmencie, stylizowanym na gwarę, w niektórych wyrazach pozbawiono nosowości wygłosową (końcową) samogłoskę *ę* lub *ą*. Policz, w ilu wyrazach zastosowano ten zabieg.

7

10

5

9

W chacie niedzielnie, ale i na dworze inaczej niż co dnia: niedzielne powietrze zawsze jaśniejsze, łykliwsze. Gumna cichsze, bo żywinię lepiej dano, nie ryczy, stodoły odpoczywają od cepa. Wrony śpią sobie na sokorach, a obudziwszy się leco pomalej, ciężej. Zajęcy śmieiej chodzą w ozimie, kicają bezpieczniej, parami się zmagają, albo i całymi familjami, kuropatwy suno broźnami pod same chaty i stodoły, mało się boją, musi wiedzą, że w chatach rożaniec się odprawia. Niedziela, święto.

Ćwiczenie 14

Obejrzyj film *Zakłęte rewiry* w reżyserii [Janusza Majewskiego](#) (1975). Określ rodzaj zastosowanej stylizacji. Swoją wypowiedź zilustruj odpowiednimi przykładami.

Ćwiczenie 15

Z dowolnej części *Trylogii* Henryka Sienkiewicza wypisz po pięć przykładów:

- archaizmów leksykalnych,
- archaizmów gramatycznych.

Ćwiczenie 16

Wyjaśnij, co zwierzęta zaprezentowane na ilustracjach mają wspólnego z naśladownictwem.

Papuga ara, licencja: CC 0

Owca domowa, licencja: CC 0

Goryl, licencja: CC 0

Ćwiczenie 17

Zgromadźcie jak najwięcej synonimów wyrazu *naśladownictwo*.

Ćwiczenie 18

Przypomnij sobie jak najwięcej tekstów będących parodią

- wiersza *Wlazł kotek na płotek*
- baśni o Czerwonym Kapturku.

Ćwiczenie 19

Oto utwór Juliana Tuwima. Przeczytaj go, a następnie wykonaj polecenia.

(...)

O, roku, ów, kto ciebie widział w naszym mieście,
Ten z ulgą dzisiaj wzdycha: skończył się nareszcie!
Skończył się pas paskudny paskarskich awantur,
Zbliży się pokój błogi, tempora mutantur.
I ci, co pasy darli z obdartych już łodzian,
Nie bacząc, czy kto nagi, czy bogato odzian,
Dziś zębami zgrzytają, ból im serce ściska
I płaczą, że już przyszła kryska na Matyska!

(...)

Ćwiczenie 20.1

Wskaż tekst i twórcę, do których nawiązuje utwór.

Ćwiczenie 20.2

Wskaż elementy tego utworu, które świadczą o stylizacji literackiej.

Ćwiczenie 20.3

Wyjaśnij, jaki typ stylizacji literackiej jest reprezentowany przez powyższy utwór.

Ćwiczenie 21

Skandaliczna profanacja czy współczesna rewelacja? Co sądzicie na temat stylizacji zastosowanej w poniższych fragmentach tekstów? Porozmawiajcie o waszych wrażeniach i odczuciach z lektury.

„S narodzeniem Jezusa Krystusa było tak: Po ślubie Matki Jego, Maryje, s Józefem, piyrwyj zanim zacyni razem siedzieć, zastompiyła bez przycyne Ducha Śwyntego. Chłop Jyj, Józef, był cłkiem sprawiedliwym i nie fciół, coby Jom obgadowali; fciół Jom po cichu posłać precki. Kie se to namyśłoł, janioł Pana pokozoł sie mu na spaniu i pedzioł: »Józefie, synu Dawida, nie bój sie wzionść ku sobie Maryje, twojej baby; bo s Ducha Śwyntego jest to, co sie w niej pocyno. Porodzi Syna, ftoremu docie miano Jezus, bo Ón wybawi

swoich ludzi od ich grzechów». A stało się to syćko, co by się dokónało słowo Pana, wypędziane bez Proroka: To Dziewica pocnie i porodzi Syna, ftoemu dadzom imie Emmanuel, to jest 'Bóg s nami'. Kie się obudził ze spanio, zrobił tak, joko mu przykzoł janioł Pański: wzion swojom Babe do się, ale się do Niej nie nablizoł, jaze porodziła Syna, ftoemu doł imie Jezus” (Mt 1, 18-25).

1. A kiedy Pan zakumał, że faryzeusze usłyszeli, że Jezus zyskuje więcej uczniów i więcej chrzci niż Jan, 2. (choć w zasadzie to nie Jezus chrzczył, tylko jego uczniowie szczegół) 3. Wyszedł z Judei i poszedł tak dla odmiany do Galilei. 4. Musiał przechodzić przez Samarię. 5. Więc wbił się do samarytańskiego blokowiska (Sychar) blisko pola, które Jakub odpalił swojemu synowi Józkowi. 6. I tam była studnia Jakuba. Więc zmordowany podróżą Jezus, glebnał se przy studni; to było koło szóstej. 7. A tu wbija się samarytańska laska, żeby nabrać wody. Jezus powiedział do niej: „Daj mi pić!” 8. Bo jego uczniowie poszli do miasta, żeby kupić żarło. 9. Wtedy ta panna powiedziała mu: Pogięło cię? Jesteś Żydem i prosisz mnie, Samarytanę, o wodę? (bo Żydzi nie zadają się z Samarytanami). 10. Jezus na to: Gdybyś znała Boży dar i gościa, który mówi do ciebie: Daj mi pić, sama byś go prosiła, a on by ci dał żywej wody.

Ćwiczenie 22

W *Dobrej czytance wg ziom'a Janka* wskaż te elementy językowe, które służą stylizacji środowiskowej.

Słowa klucze

Zaproponuj własną kolejność słów kluczy z tego tematu. Możesz kierować się tym, co cię zaciekało, poruszyło, zaskoczyło itp. Przygotuj krótkie uzasadnienie swojej propozycji.

---

stylizacja	↕
archaizacja	↕
dialektyzacja	↕
gwara	↕
stylizacja literacka	↕
